



המכון
לחירות ואחריות

בית ספר לאודר
לממשל, דיפלומטיה
ואסטרטגיה

אוניברסיטת
רייכמן

סקר מחאה ואלימות פוליטית 2022

פברואר 2022

ד"ר עומר יעיר

מנהל מחקר ועמית מחקר, המכון לחירות ואחריות

ד"ר אמנון כוורי

ראש המכון לחירות ואחריות

הצעה להפניה בשימוש ביבליוגרפי:
יעיר, עומר ואמנון כוורי. 2022. "סקר מחאה ואלימות בישראל 2022". סקרי המכון לחירות
ואחריות, אוניברסיטת רייכמן.



לקראת הכנס על מחאה ואלימות פוליטית בישראל, ערכנו במכון לחירות ואחריות סקר דעת קהל בו בחנו את עמדות הישראלים לגבי מחאה ושימוש באלימות על מנת להשיג מטרות פוליטיות. בסקר שאלנו על עמדות בנוגע לאלימות פוליטית ועל התמיכה (או התנגדות) בהתנהגויות שונות על מנת להשיג מטרות פוליטיות.

א. עמדות בנוגע לאלימות פוליטית :

המשיבים בסקר נשאלו אודות המידה בה הם מסכימים עם ששת המשפטים הבאים :

1. בשום מצב לא ניתן להצדיק שימוש באלימות להשגת מטרות פוליטיות.
2. שיח מתלהם ופוגעני ברשת כלפי אנשי ציבור הינו מסוכן משום שהוא מעודד שימוש באלימות כלפיהם.
3. מחאה אלימה היא לעתים כלי יעיל על מנת לבצע שינוי חברתי מאשר מחאה לא אלימה.
4. במציאות הישראלית, מאבק אלים עשוי לעיתים להיות מוצדק לצורך השגת הישגים פוליטיים מול השלטון.
5. יש מצבים שבהם אין בררה וחייבים לנקוט באלימות כדי למנוע מהממשלה מלבצע את מדיניותה.
6. שליחת איומים ומסרים מאיימים לפוליטיקאים הינה לעיתים הכרחית על מנת לעצור יישום של מדיניות מסוכנת.

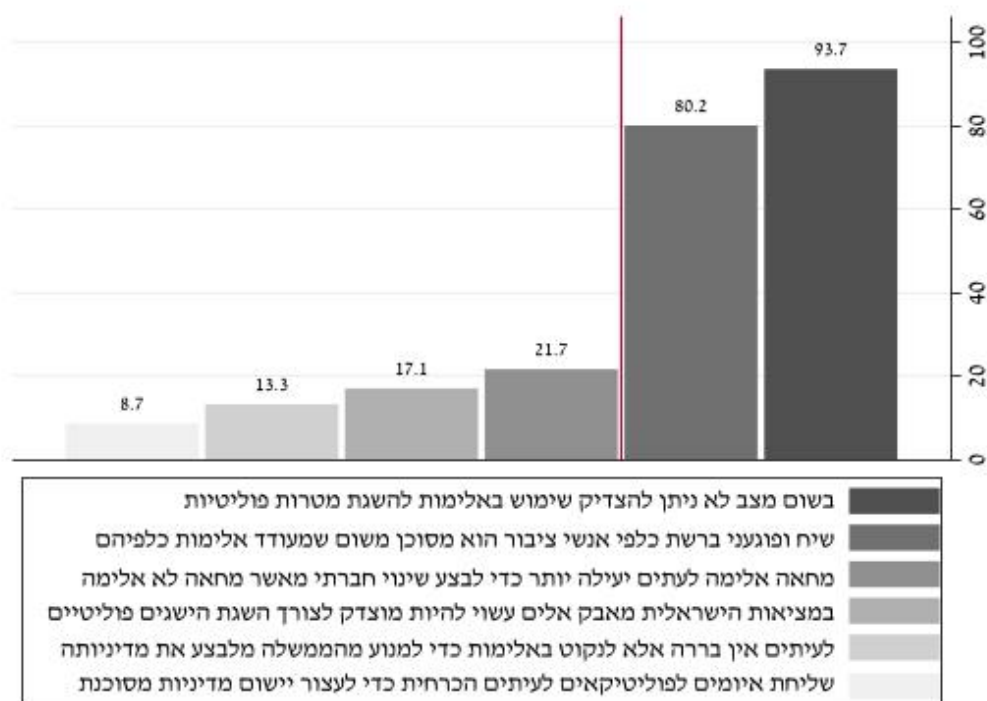
[אפשרויות התשובה לכל ששת השאלות: כלל לא מסכים/ה; לא כל כך מסכים/ה; די מסכים/ה; מאד מסכים/ה; לא יודע/ת]

* כדי להציג את התוצאות, אחדנו את אפשרויות התשובה "די מסכים/ה" ו-"מאד מסכים/ה" לכדי קטגוריה של "מסכים/ה", ואחדנו את אפשרויות התשובה "כלל לא מסכים/ה" ו-"לא כל כך מסכים/ה" לכדי קטגוריה של "לא מסכים/ה". תשובות "לא יודע/ת" הוצאו מהניתוח.

בתרשים 1 להלן מוצגים שיעורי ההסכמה עם כל אחד מששת המשפטים לעיל. למעלה מ-90% מהמשיבים בסקר הסכימו כי בשום מצב לא ניתן להצדיק אלימות להשגת מטרות פוליטיות, וכ-80% הסכימו כי שיח פוגעני באינטרנט כלפי אנשי ציבור הוא מסוכן משום שמעודד אלימות כלפיהם. לצד זאת, בין 20-6 אחוזים מהמשיבים לא הסכימו עם המשפטים האלו, ושיעור דומה הביע הסכמה עם ארבעת המשפטים האחרים הנוגעים להפעלת אלימות למען עצירת יישום מדיניות מסוכנת או הפעלת מאבק אלים. ממצאים אלו מרמזים כי למרות הסכמה גורפת כנגד שימוש באלימות, ישנו גם מיעוט לא מבוטל אשר לא מתנגד ואף תומך בשימוש באלימות לטובת השגת מטרות פוליטיות.



תרשים 1. שיעור הסכמה עם משפטים הנוגעים לאלימות פוליטית

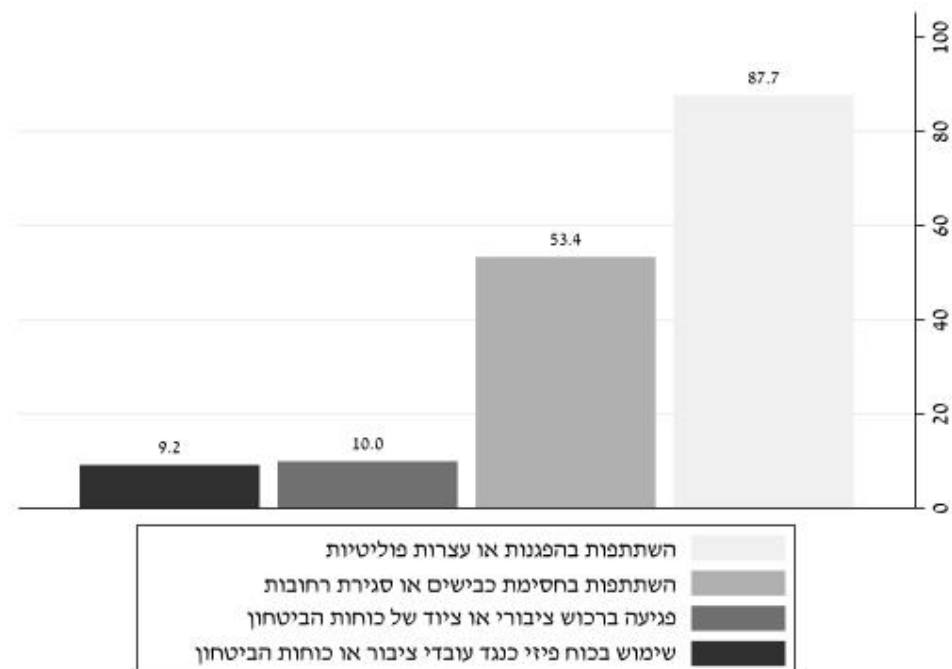


ב. תמיכה בפעילויות שונות כדי להשיג מטרות פוליטיות

כדי לבדוק האם הציבור מסכים להשתתף בפעילויות מחאה שונות, ובכללן הפעלת אלימות באופן ספציפי, שאלנו את המשיבים בסקר מספר שאלות נוספות. בפרט, שאלנו את המשיבים את השאלה הבאה: "יש הסבורים כי לעיתים יש לנקוט צעדים על מנת להביא להפסקת מדיניות מסוכנת של השלטון. לגבי כל אחד מהצעדים הבאים, ציין/י את המידה בה היית/ה מסכים/ה לנקוט בצעד זה על מנת להפסיק מדיניות מסוכנת של השלטון." המשיבים נשאלו לגבי ארבעת הצעדים הבאים: (1) השתתפות בהפגנות או עצרות פוליטיות; (2) השתתפות בחסימת כבישים או סגירת רחובות; (3) פגיעה ברכוש ציבורי או ציוד של כוחות הביטחון; ו- (4) שימוש בכוח פיזי כנגד עובדי ציבור או כוחות הביטחון [אפשרויות התשובה לכל ששת השאלות: כלל לא מסכים/ה; לא כל כך מסכים/ה; מסכים/ה ולא מסכים/ה באותה המידה; די מסכים/ה; מאד מסכים/ה; לא יודע/ת]. תרשים 2 להלן מציג את שיעור המסכימים או לא מתנגדים (אלו שענו "מסכים/ה ולא מסכים/ה באותה מידה", "די מסכים/ה", או "מסכים/ה מאד") לנקוט בכל אחד מארבעת הצעדים.



תרשים 2. שיעור המסכימים לנקוט בצעדים שונים כדי להפסיק מדיניות מסוכנת של השלטון



הממצאים מראים כי רוב גדול, כ-88 אחוזים, מסכים להשתתף בהפגנות ועצרות פוליטיות על מנת להפסיק מדיניות מסוכנת של השלטון. מעט למעלה מחצי מהציבור מסכים להשתתף בחסימת כבישים וסגירת רחובות על מנת להפסיק מדיניות מסוכנת של השלטון—שיעור רב למדי. כאשר מדובר על פעילות שיש בה פגיעה פיזית ברכוש או בבני אדם, התמיכה קטנה בהרבה. מיעוט קטן אך לא זניח בקרב הציבור, כ-10 אחוזים, מסכים לפגוע ברכוש ציבורי ולהשתמש בכוח פיזי כנגד עובדי ציבור וכוחות הביטחון על מנת להפסיק מדיניות מסוכנת של השלטון. למרות שמדובר במיעוט קטן, אנו סוברים שהממצאים מדאיגים. אחד מכל עשרה אנשים בישראל מסכים (או לא מתנגד) לשימוש בכוח ולפגיעה ברכוש או בבני אדם. בעוד מחאה פוליטית, גם תוך הפרה של הסדר הציבורי היא ביטוי של דמוקרטיה מהותית מתפקדת, אלימות פוגעת ביסודות הדמוקרטיה.



נספח - מתודולוגיה :

צוות של המכון לחירות ואחריות בבית ספר לאודר לממשל, דיפלומטיה ואסטרטגיה באוניברסיטת רייכמן הכין את השאלות לסקר וניתח לאחר מכן את הנתונים. הסקר עצמו נערך על ידי חברת אייפאנל (iPanel), אשר עורכת סקרים מקוונים בישראל. הסקר נערך בתאריכים 22–27 בפברואר, 2022, כאשר כל הנתונים בסקר נאספו באופן מקוון.

במצטבר, 1,260 משיבים בני 18 ויותר השלימו את הסקר. מתוכם, 1,005 משיבים יהודים ו-255 משיבים ערבים.¹ טעות הדגימה המרבית לכלל מדגם הינה 2.8% ברמת ביטחון של 95%.

המשיבים היהודים מהווים מדגם מייצג של האוכלוסייה היהודית הבוגרת בישראל בפילוח של מגדר, קבוצות גיל, מחוז בארץ, ומידת דתיות (בהתאם לנתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה). המשיבים הערבים מהווים מדגם שהינו קרוב לזה המייצג את האוכלוסייה הערבית הבוגרת בישראל בפילוח של מגדר, קבוצות גיל, מחוז בארץ, ומידת דתיות, כאשר ישנו חוסר קל בדגימה של משיבים גברים, משיבים מאזור הדרום, ומשיבים בני 40 ומעלה.

¹ השאלון תורגם לערבית כך שמשיבים ערבים יכולים היו לבחור אם לענות על השאלון בעברית או בערבית.